

איבערבליק

מערערע מוניציפאליטעטן און שולעס געבן נישט די געלעגנהייט פאר נאציאנאלע מיניאריטעטן צו אנטוויקלן זייערע שפראכן און קולטור. כאטש עס זענען יא פארהאן אזעלכע וועלכע שטעלן אוועק א גוטען ביישפיל, האט די זאך א נידריגע פריאריטעט און א אומקלארע איינטיילונג פון פאראנטווארטליכקייטן. לויט די קוואליטעט איבערזיכט פון דעם נאציאנאלן אינספעקטאר איבער נאציאנאלע שפראך אנווייזונגען, איז א מאנגל אין לערער א שטארקער פראבלעם.

שוועדן האט 5 נאציאנאלע מיניאריטעט שפראכן: פיניש, אידיש, מיענקילי, רומעני טשיב און סעמי.

דער שולע אינספעקטאר האט שטודירט וויאזוי מוניציפאליטעטן און שולעס פירן אויס זייער פליכט צו אינפארמירן און לערנען נאציאנאלע מיניאריטעט שפראכן. די שטודיע האט ארייגענומען 34 מוניציפאליטעטן און פינף ביי-לינגוועל פראגראמען איבער גאנץ שוועדן. כאטש דער באריכט איז נישט א גרונטליכע שילדערונג פון נאציאנאלע מיניאריטעטן געלעגנהייטן צו אנטוויקלען זייערע שפראכן און קולטור, איז עס אבער איינשטימיג מיט עטליכע פריערדיגע שטודיעס. פאר א שילדערונג וויאזוי די שטודיע איז דורכגעפירט געווארן זעהט די מעטאדע און איינפירונג אפטיילונג.

די שטודיע ווייזט אז סטודענטן ווערן נישט געגעבן די נויטיגע געלעגנהייט צו לערנען און צו אנטוויקלן זייערע נאציאנאלע מיניאריטעט שפראך, צוליב א געמיש פון אורזאכן אויף פארשידענע שטאפלען.

מערערע מוניציפאליטעטן האבן קנאפע וויסנשאפט איבער נאציאנאלע מיניאריטעטן

מערסטענס מוניציפאליטעטן (17 פון 34) האבן ווייניג וויסנשאפט פון כללים אנבאלאנט נאציאנאלע מיניאריטעטן און זייערע שפראך אנטוויקלונג, און אפילו דאס אפעקטירט זעלטן די וועג וויאזוי סטודענטן לערנען די שפראכן. דאס אוועקמאכעניש פון מיניאריטעט שפראכן, נעגעטיווע צוגאנג צו מולטי-קולטורליזם, און א היסטארישע סטיגמע, טוען ווארשיינליך אפעקטירן דאס גרייטקייט פון מוניציפאליטעטן צו פארזארגן פאר סטודענטן צו שטודירן די שפראכן.

די שטודיע ווייזט פארט, אז מערערע מוניציפאליטעטן זענען וויליג צו לערנען מיט נאציאנאלע מיניאריטעט זייערע שפראכן. דאס איז מערסטענס מערקבאר פון א ברייטהארציגע סטאנדארט פון פונדעמענטאלע וויסנשאפט וואס ווערט פארלאנגט¹. אין מערסטענס פעלער, האט סיי וועלכער סטודענט וועלכע באגערט צו שטודירן א נאציאנאלע מיניאריטעט שפראך די רעכט אזוי צו טוען, אפגעזעהן פון זיין וויסנשאפט שטאפל.

מאנגל פון אינפארמאציע איבער נאציאנאלע מיניאריטעט אנווייזונגען

די שטודיע באשטעטיגט די מאנגל און אומ-צוטריט פון אינפארמאציע וועלכע איז באמערקט געווארן אין די פריערדיגע שטודיע זעקס יאר צוריק². מערערע מוניציפאליטעטן האבן נישט די אינפארמאציע, אדער האבן אומריכטיגע אינפארמאציע, איבער די ספעציעלע רעגולאציעס וועלכע גילטן אויף נאציאנאלע מיניאריטעט אנווייזונגען.

די מאנגל פון גענויע אינפארמאציע איבער סטודענטן'ס שפראך היסטאריע, וועלכע איז קריטיקירט געווארן דורך די איירופע'אישער קאנסיל³, באדייט אז מוניציפאליטעטן ווייסן נישט וועלכע סטודענטן זענען בארעכטיגט צו מיניאריטעט שפראך אנווייזונגען.

מוטער-שפראך אנווייזונדען זענען נישט גענוג

אין אלגעמיין זענען אנווייזונגען איבער נאציאנאלע מיניאריטעט שפראך, א טייל פון מוטער-שפראך אנווייזונגען, וואס איז אפט 40 ביז 60 מינוט א וואך. עס עקזיסטירן קוים סיי וועלכע ביי-לינגוועל פראגראמען, אזויווי רעקאמענדירט דורך די איירופע'אישער קאנסיל, הויפטזעכליך צוליב א שוואכע באטיילונג. בלויז 3 פון די 34 מוניציפאליטעטן אין די שטודיע טוען אנטראגן ביי-לינגוועל ערציוונג, און נאר איינס פון די איז נאציאנאלע מיניאריטעט שפראך. נאך איין מוניציפאליטעט טוט אנטראגן ביי-לינגוועל אנווייזונגען אין שוועדיש און פיניש.

¹שולע אקט, חלק י' סעיף ז'

²נאציאנאלע אגענטור פאר ערציוונג

³קאנסיל פון איירופע 2009, 2011

געזעצליך, קען מוטער-שפראך ווערן געלערנט אלס צוגאב שפראך אדער אויסוואל טעמע, אבער דאס ווערט זעלטן געטוען.

א נידריגע פריאריטעט אין מערערע מוניציפאליטעטן

די שטודיע ווייזט קלאר אז מוניציפאליטעטן טוען נישט פריאריטיזירן מוטער-שפראך אנווייזונגען אין אלגעמיין, און מיניאריטעט שפראך אנווייזונגען ספעציפיש, צוליב א מאנגל אין אינטערעסע און שווערעקייטן צו טרעפן לערער. בלויז זעקס פון 34 מוניציפאליטעטן האבן אויסגערעכנט מיניאריטעט שפראך אנווייזונגען אין זייערע סיסטעמאטישע קוואליטעט פארזיכערונג סיסטעם. לויט די אנפירער טוט דאס די אדמיניסטראציע אין מערסטנס פאל נישט אויפפאסן, וואס פירט צו א וויסנשאפט מאנגל איבער וויאזוי צו אנטוויקלן אנווייזונגען אין די שפראך

אומקלארע איינטיילונג פון פאראנטווארטליכקייט

מוטער-שפראך אנווייזונגען איז אפטמאל צענטראליזירט צוזשטעלן פאר פרינציפעלס, לערער, סטודענטן און עלטערן. אסאך פרינסיפעלס זאגן אז זיי באקומען שטארקע שטיצע פון די צענטראלע מוטער-שפראך איינהייט. אבער די צענטראליזאציע טוט אויך באשטייערן צו א אומקלארע איינטיילונג פון פאראנטווארטליכקייטן און שוואכע קאמיוניקאציע צווישן די צענטראלע איינהייט און די שולעס, לויט דעם באריכט. די אינספעקטארס פון די שולעס זאגן אז איינטיילונג פון פאראנטווארטליכקייטן, מוז ווערן אויסגעקלארט אין 16 מוניציפאליטעטן.

פארשטעלן א גוטע ביישפיל

עטליכע מוניציפאליטעטן, ווי למשל נאסיא און ווענערסבורג טוען אקטיוו ארבעטן צו פארזארגן מיניאריטעט שפראך אנווייזונגען. קאאדינאציע מיט שכינות'דיגע מוניציפאליטעטן, פארבינדונגען מיט קאלדזשעס, און ספעציעלע אונטערנעמונגען פאר די ראמע מיניאריטעט זענען ביישפילן פון סוקסעסן. אנדערע מוניציפאליטעטן וועלכע ארבעטן אקטיוו אויף פארשידנארטיגע וועגן צוזשטעלן די שפראך אנווייזונגען זענען ארוויסדאר, עסקליסטונע, לאנדסקרונע, לונד, מונקידעל, סטעפענסטארפ און טרענימא.

ערנסטע מאנגל אין לערער

טראץ אלע אנשטרענגונגען, האבן מערערע מוניציפאליטעטן שוועריקייטן צו רעקרואירן לערער אין נאציאנאלע מיניאריטעט שפראכן. אין 24 פון 34 מוניציפאליטעטן, איז דאס די אורזאך פארוואס סטודענטן ווערן אפגעזאגט אנווייזונגען, ספעציעל אין די פאל פון רומעני טשיב. נאר 5 פון 22 מוניציפאליטעטן מיט ראמע סטונדענטן קענען צושטעלן אנווייזונגען אין רומעני טשיב. צו שליכטן דעם פראבלעם פעלט זיך אויס עפעקטיווע קורץ טערמיניגע און לאנג טערמיניגע אקטן. די נאציאנאלע אגענטור פאר העכערע ערציאונג רעכנט אויס פארגעשלאגענע אקטן אין א 2011 באריכט צו די רעגירונג.⁴

ביי-לינגוועל ערציאונג העלפט אנטוויקלען סטודענטן'ס שפראך און אידענדיטעט

ביי-לינגוועל ערציאונג אין די פראגראמען וועלכע זענען געווארן איבערגעקוקט שטעלט פאר א פאזיטיווע לערן אטמאספערע פאר סטודענטן'ס שפראך און אידענדיטעט אנטוויקלונג, ווייל די לערעס איז פאקטיש אין די שפראך און ביי-לינגוועל לערערס דינען אלס ביישפילן.

מיט דעם אלעם, ווייזט די באריכט, אזויווי פריערדיגע פארשונגען, אז ביי-לינגוועל ערציאונג אליינס איז נישט א פאקטאר פאר סוקסעס⁵. פאקטארן ווי למשל פירערשאפט, געלונגענע לערער און לערע מעטאדן זענען וויכטיג צו איינקויפן וויסנשאפט און א סוקסעספולע ערציאונג⁶. די באריכט ווייזט אז זעלבסטשטענדיגע שוועדיש-פינישע שולעס געבן פאר לערער בעסערע ראט און אנטוויקלונג ווי איידער פראגראמען וועלכע ווערן דורכגעפירט ביי מוניציפאלע שולעס.

⁴נאציאנאלע אגענטור פאר העכערע ערציאונג

⁵ Axelsson et al. 2002; Collier, O'Riagán & Lüdi 2003; Lindberg 2002; Thomas

⁶ O'Riagán & Lüdi 2003 שולע אינספעקטאר 2010 און

מערסטענס לערער אין ביליגועל פראגראמען האבן א שולע דיגרי און יארן פון ערפארונג, אבער ווייניג האבן ערפארונג און ביי-לינגוועליזם, וואס, לויט פארשונגען, איז וויכטיג צו די אויסוואל פון אנווייזונג מעטאדן אין קלאסרום.⁷ אסאך ביי-לינגוועל אנווייזונגען איז צו אנטוויקלען שפראך באוואוסטזיניק דורך נוצן איר. פילע סטודענטן זענען שוואך אין ווייניגסנס איינע פון די שפראכן, און דארפן האבן הילף מיט אנווייזונגען. ווי ווייט די סטודענטן באקומען הילף צו וואס זיי זענען מערסטנס בארעכטיגט צו, ווענד זיך.

וואס פאדערט זיך פאר פארבעסערונג?

אויף א נאציאנאלע שטאפל, למשל:

- שריט נאכצוקומען דעם געברויך פון לערער אין נאציאנאלע מיניאריטעט שפראך.
- שריט צו עלעמינירן דאס אוועקמאכן פון מוטער-שפראך אנווייזונגען, און דאס מאכן פאר א טעמע אייניג מיט אנדערע טעמעס
- שריט צו העכערן דעם סטאטוס פון מיניאריטעט שפראך
- שטיצע פאר געמיינדעס אנצוהייבן ביי-לינגוועל פראגראמען אין נאציאנאלע מיניאריטעט שפראכן, ווי למשל געלט פאר פאך אנטוויקלונג און די אנטוויקלונג פון ביי-לינגוועל פראגראמען
- ווידעראפשאצונג פון די פשוטע וויסנשאפט פארלאנגעניש אין נאציאנאלע מיניאריטעט שפראכן

מוניציפאליטעטן און שולעס טוען שוין אסאך נאכצוקומען די פארלאנגען פאר אנווייזונגען אין די נאציאנאלע מיניאריטעט שפראכן.
ווי למשל:

- פארבעסערן אינפארמאציע פאר סטודענטן און עלטערן אנבאלאנגט נאציאנאלע מיניאריטעטן און זייער רעכט צו אנטוויקלען זייער שפראך און קולטור
- פארבעסערן וואכזאמקייט און שולעס און די אדמיניסטראציע איבער נאציאנאלע מיניאריטעטן און זייער רעכט צו אנטוויקלען זייער שפראך און קולטור
- אויסקלארן איינטיילונג פון פאראנטווארטליכקייט און קאמוניקאציע צווישן פרינציפעלס, צענטראלע מוטער-שפראך איינהייט און די אדמיניסטראציע
- פארבעסערן די סיסטעם צו פעסטשטעלן וועלכע סטודענטן זענען בארעכטיגט און ווילן מוטער-שפראך אנווייזונגען
- טרעפן שעפערשע וועגן צו נאכקומען די געברויך פאר אנווייזונגען אין נאציאנאלע מיניאריטעט שפראכן. סיי אנבאלאנגט די אנווייזונגען פארמאט, און די סופליי פון לערער.
- מאכן מיניאריטעט שפראך אנווייזונגען א קלארע טייל פון סיסטעמאטישע קוואליטעט ארבעט.

די ארבעט מוז זיין באזירט אויף אידענטיפיצירטע געברויכן און אומשטענדן סיי אויף א גרופע און סיי אויף א אינדיווידועלע שטאפלן און איטליכע מוניציפאליטעט, און דארף ווערן געטווען מיט די באראטונג פון פארשטייער פון נאציאנאלע מיניאריטעטן.